

1925-УУЛДА
УНБЕЗДӨЛӨТТӨНГӨН

РСФСР-нин Компартиязынын Тыва рескомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединиц болгаш Министрлер Човүлелинин органы

Часкы хун чылды чөмгөрер

ШЫН

М. С. Горбачевтуң Кокчетавка
барып чораны

«Хемчик» совхозта хову-шөлдүн ажил-инчилери мурнуку чылдарда шудурга ажалдап, чүгө районунга эвес, харым республикага сурагыш, эки дүжүтү өстүрүп ал келген.

Ол черин үнөсүн чуртка-чым, Москванын көдээ ажил-агый академиянын дооскал совхозтун кол агроному Светлана Донгак каза, чүгү тарымын, аны-агы шөлдүн хөрүчүнүн байдалын, өл-шүгүн, бок үнүштер-биле канчаар демисежирин орук ара тайылбырлап чорду.

Баштай Сугат-Ой деп черде партия райкомунун кежи-гуну, механизатор Мартан-оол Сааянын удурткаын аренда керээниг эвенонун ажалдап турар ховузуна бардымыс. Мында 5 кижи ажалдап турар.

Он беш хонук дүргүзүндө үзүктөлүшкөн чок ажалдап, шыкты базырып, бок үнүштерин арылап аштап, үш аныг тараз культураларын чаштырып келди. Сугат чок тайгалар электеринге 470 га тараз тарымын ам үш хонук доозуптар бис.

Баштай хонук тараздарын, быштык эвенонун көгөрүп үнүп келди. Бо чылым бир гага ойнаштыр 14-15 центнер дүжүтүп ол болурунун аргазы бар—деп, Мартан-оол Саая чугалады. Сагазын сөзүп ол кажан-даа халас ытпас.

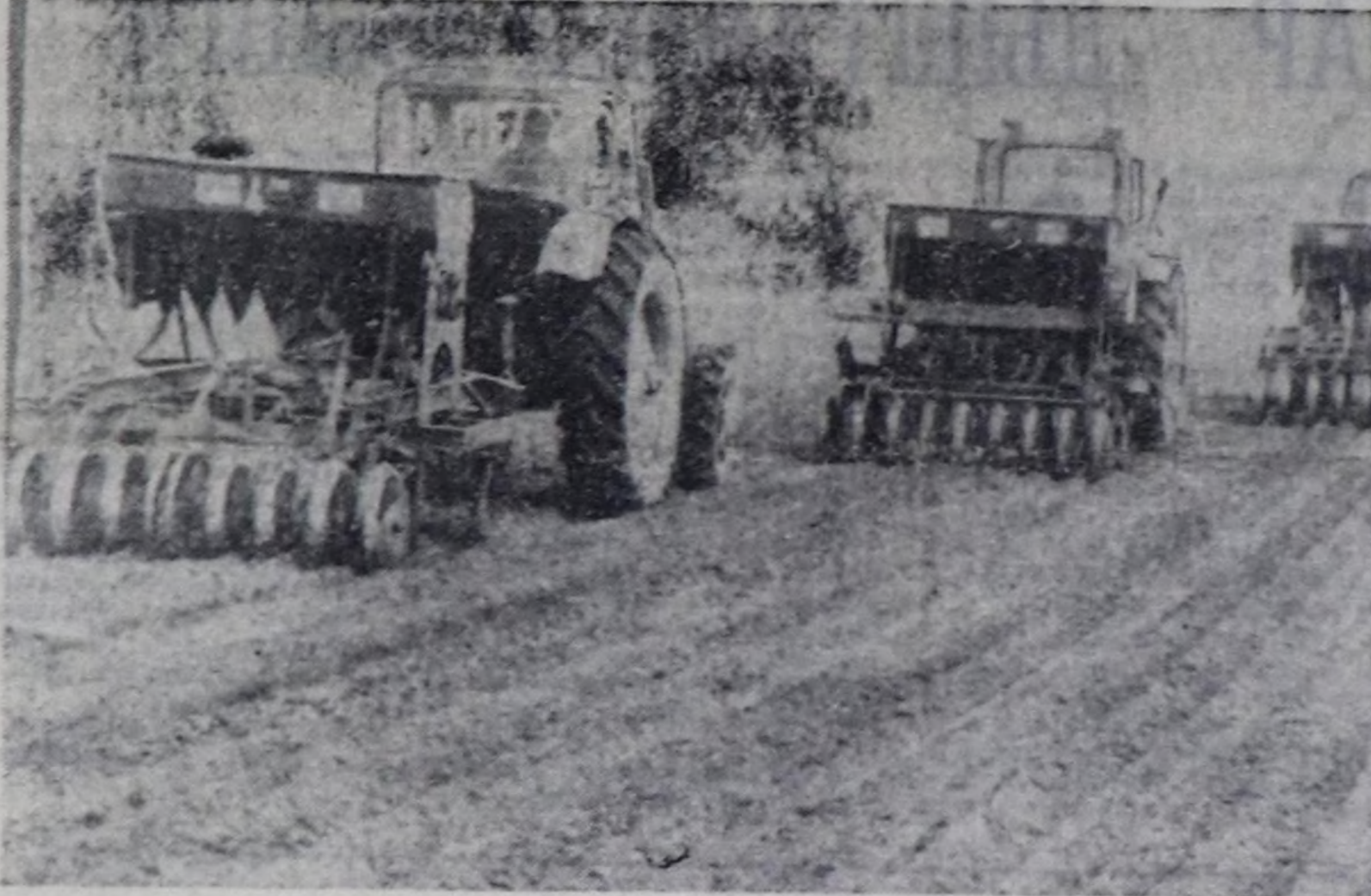
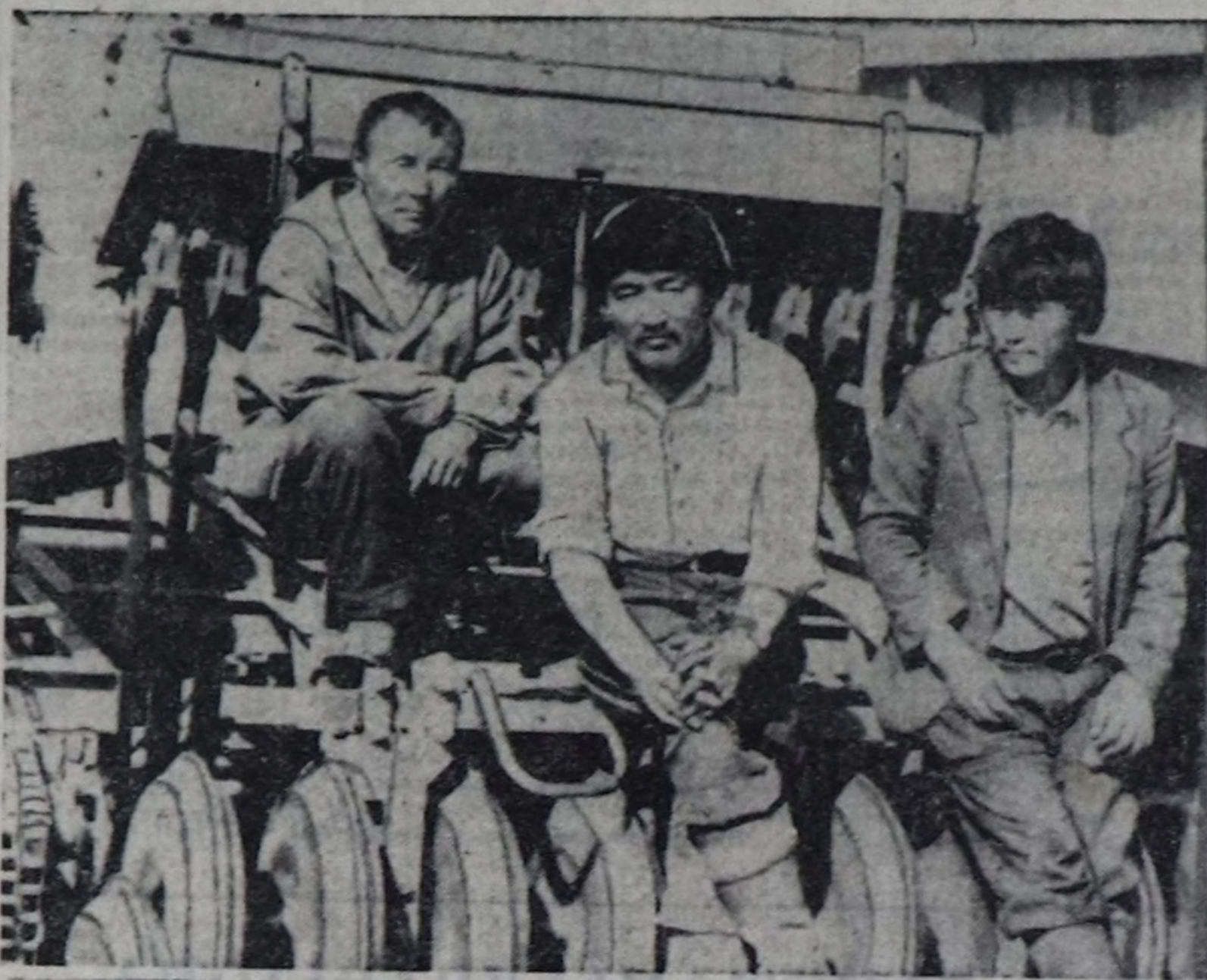
Болат Хомушкунун бүгү ажал-ниж чер ажалы-биле холбошкан. Трактор-хову бригаданын бригадиринге 20 жыл ажалдаш, аренда керээниг эвенону үш чыл удуртуп турар. Керээниде айткан 360 гага черин таразынын 360 гага барганымыс хуңге чедир баштырып алган.

— Бо чылым Шыра-Булак тайгаларынын электери болуп Улук-Хову, Өртөн-Хову, Мележик, Шолук-Хову дээр курдуктаран черлерини тарып тур бис. Иңг хунер келген. Черин сийгеген шыгы уени манавас, халас бусталып үнө бээр. Чаштырганы ам 4 хонукта дооскаш, үнүп оор тараздарын аренда бок үнүштерин илгирет аштаарымыс килерин демин чаа сүмөштүшүс— деп кыскамыс биле чугалады, ажалымыс даалжы берил.

Бардык демин кылдыла Долгай-оол Сааянын удуртка эвенону хей-ай киришкенин ажалдап турарын көрдүс. Сугаттың 170 га шөгө тараз өстүрүгүн үнөсүн. Калыч-оол Сааянын кол агроном черин кемчээлини айы-биле чаштырар үнөсүнүн нормазын аяа бөгөш, тургузуп берди. Рынок экономиканын шил-тигенин амгы нарын берге үч-чаазында өстүргөн дүжүт-түн чамдызын ажалчыны-рынга садарын, аш-чөм-продуктуларын элекшилин болдунар шаа-биле тургузарын совхозтун удурткучулары баш удур планан турарын деткир апар. Ыччангаш бо чылым Болат Хомушкуну биле Долгай-оол Сааянын эвенонун 100 га кереге чинге-таразын немей тарымын үнөсүн. Картофель биле ногаа өстүрер шөлдөрин кемчээли база улгарттырар.

Нинтинин малынга чөм курдал алырынче кол кичээниг-ини салып, чангыс болгаш хей чылдыг ситген шөлдөринин баштайгы сутгарылазын дооскаш, Олег Донгактын эвенону кукуруза шөлдөринче органик-тит чөмүшчилдигин чаштырып, тарымынче май 20-де кирген. Ногаа, картофель олуртулганы кидин түлүк. Ажал аар, хей күженишкенин черин негээр. Ында аренда керээниг 4 эвенонун 41 ажалчыны үстүндө команда, ай-тышкылы, ыйымышкын чок-ка, боттары бот-башкыны ажалдаарына чангыга берген. Аяаа барганым хуңге чедир 3 га морковь биле 1 га согунамы тарып планан күгөсөин, картофель олуртулганы эгелзэн.

Часкы хову ажалдарын чотур хуусааларында бедик агро-техниктиг дөңсөгө чорудары техниканы шынардыг сеп-теп алырында кол хамаар-жир дээрини ында кончуг эки билер. Совхозтун кол иже-нери Кара-оол Хомушкунун удуртулганы-биле машина-трактор паргынын ажалчы-нары күженишкенин ажалда-арын кайы-даа эвенондарда быжылган тракторларын, кокум машиналарын болгаш өскө-даа дерг-херексел-дерин тургузуп чок ажалдап турары толгаргай башты-каар. Ажал үнөсиде болулай бээр аар-саар үрелишкенин-ни дүргөн септеп кылдыр мер-гежилгид экикилер эвенондар хун санында эргир. Мар-тан-оол Сааянын эвенонун чаштырар машиналар тараз чаштырар машиналар бир меха-низм дашка үскөш сыла бер-ген болган. Автоматтык шо-очу кылгачкылы Маайр Оор-жак машиналыг кээп, ону туудуштур дүңсөзүл берди.

Эргил-Барлык көдээ Соведи (дарагыс Даваалан Алы-кис) хову-шөлдөрин докта-маа эргил кесип, мыда ажалдап турар кижилерин негес-делерин хомушкунун ажал-чылар көрүп, тарыла шөлдө-риге мал кирир поруктарын болдурубас дээр дээршиг-чегерин ап, чогуунда турар ажалдарын өскээр кечүрүп эгелзэн.

— Часкы хун чылды чөмгө-рер дигери чөптүг. Халас эрттирген үе эгитилмес. Бис-тин совхозтун шөлдөринче ажал-чы моон сонгаар чан-гыс хун-даа үзүктөлбөс. Чер-ин сугатар, чөмүшчидер, бок үнүштерин аштаар болгаш өскө-даа чымыштыг ажалдар үргүлчүлээр— деп, ажал-агынын кол агроному Свет-лана Донгак чугалады.

Шынап-ла, ылым. Районук өскө ажал-агыларынга ден-зиргө, «Хемчик» совхозта чер ажалынын культурам, ап ту-рар дүжүдү бедик. Черин ке-женин четтирер дээр, шаа-чаар ажалдаар херек.

Александр ХЕРТЕК, (Шынын) корр.)

ЧУРУКТАРДА: эвенон удур-тукчуу Мартан-оол Саая (ортунда) кады ажалдап турар шитер Кара-оол Оор-жак, Орлоз Хертек-биле ажал үнөсиде. Механизаторларын тараз чаштырып турары. Чылбаа-оол КАРА-САЛ-ДЫН фотолары.

КОКЧЕТАВ (Казах ССР). (СЭТА-ның тускай корр.) ССРЭ-ның Президентизин, СЭКП ТК-ның Чингиз секре-тары М. С. Горбачев Кокче-тавта чөдө берген.

Казах ССР-ның президентизин, Казахстанынын Компартиязынын бирги секретары Н. А. Назарбаев, Казах ССР-нин Дээди Совединин Даргазы Е. М. Асанбаев, Казах ССР-нин премьер-министры У. К. Караманов, улус депутаттары-нын Кокчетав областы Советинин даргазы, Казахстан-нын Компартиязынын Кокче-тав обкомунун бирги секре-тары Ч. М. Абуталинов, рес-публиканын областык болгаш хоорайнын өскө-даа удуртук-чулары М. С. Горбачевту аэропортка уткаан.

Аэропорттан орук дургаар Кокчетавтын чурттагычлары Президентинге байыр чедирип, доктааган черлеринче оон-биле эвден ужураштып, Эвден керээниин белеткел кичаар чоруп турар дугайында, чур-та бейбалады дугайында, эко-номиктиг кризистен уштуруп үнөр аргаларын дугайында айтырып, боттарынын ажал-керектерин дугайында ажаз чугалап турганар.

Хоорайнын төп шөмүнде В. И. Ленинни тураскалы-га ССРЭ-нин Президентизин чектерин апарып салган.

Дайыннын болгаш күш-ажыл-дын хоотунары-биле ажаз ужурашкан.

Республикада эм улук кооператив коллективтеринин бирээзи — «Синегорье» мага-зинге М. С. Горбачев барып чоразин. Магазинин ууриске-теп/садар бараан саарылганы-нын чылда хемчээли — 4,5 млн. рубль. Колбаса болгаш өскө-даа аш-чөм бараанна-рын магазинге арбын болуп турарын Москвадан келген ажалчылар көргөн. Ында өртөк-тер — кооперативтиг.

Аредаа коллективинин бри-гадир Н. В. Мосеевтин өг-бүлениге М. С. Горбачев хунуң ийги чартында чөдө берген. Мосеевтерин өг-бу-лени-биле кады мыла коллек-тив кечигуниерин болгаш специалисттерин 26 өг-бүлө-лери чаагайкылар туттуган бажынара чуртап турар. Эрткен чылым аренда коллек-тивти гектар бүрүзүлден 20 центнер таразын, кукуруза-нын 254 центнер ногаан мас-сазын ажаан алган. Оон арыг оруглазы 250 муң рубль бол-ган.

М. С. Горбачев болгаш ову үзеп чораз кижилер ол хун «Златопольский» совхоза, оон салбырларында, брига-даларында барган. Ында бүгү коллективтер — арендагы. Оларын эрткен чылым арыг

оруглазы 4,5 миллион рубль четкен. Совхозтун ийги чө-мүшкенин дугайы А. Я. Гер-динскийниң түтүн А. Я. Гер-динскийниң дугайында кел-ген. Олар 8 муң гектар шөгө бедик шы-нардыг үренин таразын өс-түргөн. Бригадын кечигу-бүрүзүгө оонаштыр бүдүргөн продукция эрткен чылым 60 муң рубль хемчээлгид болган.

Ужуражышкынын түн-нелин М. С. Горбачев үнүр-бү-зүн, экономиканын бүгү ажалдарында харылааларын ажим-биле чаштырынын эрге-жек чугулазын онзаалыг демгелзэн. Социализм кич-келеринде эрте-ажы-биле сырый холбоштырышкан, бү-гү-лө чүдүлери дем-биле ка-ды кылдыр керек. Кижилер, эр-те өчүгө дедир эвдендер чугула. Командап чаштыр-система эргижирзэн. Кылы-гар-тыныгыр, бүдүрүктү, чаштыгыр чорукка ол система чөүрүшкө болган.

Ужуражышкынын кир-жикчилеринге чөмүшкенин М. С. Горбачев күзүн.

ССРЭ-нин премьер-минис-трин бирги орадакчы В. Х. Лужнев, ССРЭ-нин кады ажал-агы болгаш аш-чөм министр В. И. Чернов-нов олар ССРЭ-нин Прези-дентизин үдөп чораз.

ССРЭ-нің Министрлер кабинетинин хуралы

ССРЭ-нин Министрлер ка-бинетинин элчегид хуралы премьер-министр В. С. Пав-ловка, даргазы-биле май 28-те болган.

Бистин экономикаынтын өскө ажалдарын болгаш ке-лээниг арганын салдыла-жылганын, оражылаганын өртөк-терин дөңсөзүлгө бол-дурар дугайында айтырып-хурала өскө чугула айтыр-галар рубль — продукция сайгарганында талээр у-дурт-биле холбошкан. Тур-густунга айтырып талээр-биле доктаа талевиленин ыла-тыг чедир ажалдап кылгаш, даразында хурала база ка-тап чугалажып көрүн шит-тирлэн.

Узбекистанын болгаш Турк-менинниң база Тажикстан-нын чамдык районларына

таварышкан бойдуштун халап-тыг болушкунарын ур-жуктарын ууткаар талээр-биле акы-дуума ол респу-бликада дуза көргүзүлгө планын калдык-даа дадала-лаашкын чокка ССРЭ-нин Ми-нистрлер кабинетин дүзүп ал-ган. Ол республикаларын хей дөңсөзүлгөлеринге чокта-чаа болган докт, зоу ду-жүшүлгө, шуурганнар Күйеи-ге хей негиз өртөк-терин уржуктарында болган деп чамдык кижилер чуга-лаан.

Туркменинга, Узбекистанга, Тажикстанга казактын дүргөн дуза чедирген ССРЭ ре-ферендумун үнөсиде Ор-таа Азиянын улустарын кылган төөгүдү шилп алышкынын шынын билдыктап турар деп, саял бергенер онзаалыг демгел-зэн. Бот-боттарыга чаагай сеткилдиг дузалажыла бол-гаш дөңсөзүлгө чүгө акы-лума Эвденлиге болдуруп бо-лур.

(СЭТА).

РСФСР-нин Президентизинин сонгулаларын эрттирерде бадылаашкынын организастарынын чамдык айтырылганын дугайында

РСФСР-нин Дээди Совединин Президиумунун ДОКТААЛЫ

Чер-черден кээп турар са-ларын өрөөниг көргөш, РСФСР-нин Дээди Соведи-нин Президиумунуң доктаа-дымы болза:

1. Тус черин байлааларын өрөөниг көрүп тургаш, ба-дылаашкынын эгелзиринин болгаш теңериниң үлериң ула-стак сонгулда комиссия-лары бир шак өскерттир

чөпсээрээр эргин РСФСР-нин Президентизинин сонгу-лаларын талээр-биле округ сонгулда комиссияларына тиктер.

2. Бир эвес сонгулалар даалжында кирген сонгулал-лар шуптузу бадылапкан болза, ырак-узаак болгаш че-дери берге райондарда, по-ляр станицаларында, шериг

кезектеринде тургустунга чогуур уластак сонгулда ко-миссияларында бадылашкы-нын 22 шактан эрте доозарын чөпсээрээр.

РСФСР-нин Дээди Соведи-нин Даргазынын бирги ора-дакчы Р. И. ХАСБУЛАТОВ, Москва, РСФСР-нин Со-веттер бажыны, 1991 чылдын май 27.

РСФСР-нин Дээди Совединин Президиумунун 1991 чылдын май 20-де хүлээп алганы «1991 чылдын июнь 12-де РСФСР-нин Президентизинин сонгулаларын талээр-биле сонгулда бюллетениннин үчөт чурумунун дугайында» доктаалынын 1, 2, 3 чүүлдерин ажалгаар чурумунун дугайында

РСФСР-нин Дээди Совединин Президиумунун ДОКТААЛЫ

1 пункт талээр-биле. Бю-летенинниң тускай харылаа-да чаштырып азы боду алган соонда уластак сонгулда ко-миссиязынын үштен эвээш эвес кечигуниер округ сонгулда комиссиязынын чуртукан би-жинге дүшүрүп тургаш бюллетенинниң санын тола-раткан актын тургузар. Ак-тынын сонгулда документле-рин калгалал шыгаарынын чуртукан даугаар чогуур ко-миссиялар түнөлүгүндөгү протоколдар-биле калы ка-далап шыгаар.

2 пункт талээр-биле. Бо ай-тырыг талээр-биле РСФСР-нин Президентизинин сонгу-лаларын талээр-биле Төп сонгулда комиссиязынын 1991

чылдын май 16-да хүлээп ал-ган шитпирин ууртулга бол-дурар. Ыччаарга сонгулда комиссиязы болгаш алганы бүгү сонгулда бюллетенин-ринге чангыс айд демгелзе-дер килерин хамдарар. Сон-гулда комиссиязынын шы-зытаан бюллетенинниң бады-лаашкынын түнөлгөдө ун-дурелде санга албас.

3 пункт талээр-биле. Сон-гулда бюллетенинниң ба-лансызын, оон иштине бюл-летени алган сонгулаларын санын округ сонгулда ко-миссиязынче чорудар тускай шызылаага демгелзеп би-жир. Аяаа болгаш түнөлүк протоколга уластак сонгулда комиссиязынын даргазы бол-

гаш секретары ат салыр. Сон-гулда документтерин каала-лап шыгаарынын талээр-биле доктааткан чурум даугаар ук шызылаганы түнөлүк протокол-биле кады чогуур ко-миссияларга кадалап шы-гаар.

Бадылаашкынын түнөлгө-дө Төп сонгулда комиссия-нын бадылаанын протокол са-зынарында демгелзеп би-жир.

РСФСР-нин Дээди Совединин Даргазынын бирги ора-дакчы Р. И. ХАСБУЛАТОВ, Москва, РСФСР-нин Со-веттер бажыны, 1991 чылдын май 27.

ЗАПОЛЯРЬЕДЕ ЧОРУП ТУРАП

МУРМАНСК, май 28. (СЭТА). РСФСР-нин Дээди Совединин Даргазы Б. И. Ельцин Заполярныйн күш-ажылчы коллективтер-биле ужураштып чоруп турар. Жур-

налистерге оон чугаалаанын-дан алырга, бо черде ал-банкын ажал-чөмүн ол кыл-ып чоруп турар. Ынаа болгаш, ол Президент сонгулаларын-га хамаарыштыр кижилерин

салган айтырылгында долу-лазынын берип турар.

Б. И. Ельцин Россиянын идустралдыг төөтеринге улаштыр баар.

(СЭТА).

ДАГАА ОГЛУН КҮЗҮН САНААР

Частык байламы багай. Үр-гүдүчү бүргөн, дадыл каап ту-рар апарган. Ийи-чангыс ка-лап хун караа чылым келдире, ону албан булут дугапар, соогу кончуг.

Мындыг берге агаар-бой-дусту көрө тура, оон кечик алыр дээр кижилер бүрүзү кы-зып, чөшө тараа, ногаалар, картофель аймаан олуртуп-турар. Частык байламы орада-жып турар апарган. Үе кызг-даш, чоңуу абадапкан. Ха-рым-даа рынок экономика-нын кижилерин биле өргөн кончуг эки.

Ам совхозтар бөзүн аш-а-биле бот-боттарында продук-тулар аймаан сапташкан. Шоодыг картошканы шоодай комбинаторга орнаар апарган.

Чокта чаа «Шамбалы» совхозтун төп шаңыга чөдө бердим. Кижилер бүрүзү чай чок ажалдап турар. Тараз чаш-

тырып турар черде тараз сөөртүр бир машина бар. Картофель олуртуп-биле бир эвенону быжылган. Ийи ду-гаар бригадын кечигуни-рин мал чөм белеткээр кыл-дыр эзе тургускан.

Шанда ажалдап турар ки-жилер боттарынын хүлээл-генин күгөсөин, келген машина-ларын дүргөн чүдүргөш чору-дар. Тараз чүдүргүчүлери Ульяна Эргек-оол, Калдар-оол Донгак, Стора Эргек-оол, Бу-ян Куудар олар келген маши-наларга таразын чүдүргөш, чаштырары-биле чорудуп тур-лар.

Кезек кижилер подвалада кар-тофельн хол-биле шоодайла-нышкан, чүдүрери-биле даш-каар дамылап турлар.

— Шанда ажалчылар бир хуңе он ажал шак ажал-даар. Часкы сезон доозу-баанда, шаңдан эрте чоруп

болгаш ажалга озадалп ке-лди кижилер. Кижилер бүрүзү тус-тус участотараа быжыл-лаан бис. Ховуда ажалдап турар трактористер, чолаачы-лар боттарынын ажалын сок-саш кылдыр хире эвес. Агаар-бойдуз чөшө-даа сооп турар болза, тарылааны эрте дооза-лар болуп турар уус. Бо айнын төөгүсүн чедир на-шырылаан-даа, картофель олуртуп-биле доозуптар боор бис—деп, совхозтун агроно-му Николай Маам чугалады.

Шанын дөңсөзүлгө кыл-дымнын турар техникалар-барын эскерим. Бир трак-тор холдан үндүрүп, ажал-лаче кирир деп турар. «Зав-50»-ни эрткен чылым де-рип чаадам. Ону кылдыр дээр кооператив катгаш, чоруткан. Ам оон артык кезектерин тып алган болгаш бо чылым кы-лап үндүрүптер.

Ус заводтун директору О. М. Түлүштү хоорай Со-вединин даргазынын канла-дауларыне иди үндүргөн. Ажал бадылаашкынын түнөлгөдө О. М. Түлүш хоор-ай Совединин даргазына сонгустуган.

Аракчаа ОНДАР, «УГУЛЗАДА»

«Чогураа» совхозтун төвү Белдир-Арыг суурда чоңуң хергелд бараанарын бую-р «Угулаа» кооператив тур-густунгаш, үр-да болбаан, чаа-ла үш адуурап турар. Ол биче буюурагынын дар-газына Калдар-оол Максим-ович Сувадинин сонгаан. Оон кечигуниер колдуулз анык оолдар. «Угулаа» тур-

густунга дораз-на чоңа ач-лаузын көргүзө берген. Ында тыва өш ишти дерир агаар, суудук, үлгүгө болгаш бажын иштинин хе-рекелдери стол, сандай, ко-модту кылдып турар. Цехте дуржулгалыг ус-шевер мас-тер Чамыян Дугар-оол анык оолдарын бодуун мерге-жилге өөредип турары ма-м.

Чуртгалга бажыны кылдыр б. кижиде тургустунган эве-он бир аны. Ында ажал-агайла хоочун туудугу О. ма Чингизиниң аныктар-нын дагыныкчызы кылдыр быжылган.

Вазимир КАРТИ, Тес-Хем район.

доосканнар.

Ук школанын башкылар коллективин шылдааларын шынардыг эрттирер дээр ор-ганизастыг ажалдап турар.

УНУПКЕН

Үстүгү-Енисейини хем пар-о-хоостовунун Кызыл район эргеленин экипаштыр агаар-бойдуштун соок бол-ганын бо чылы эженин-ринишкенин орай эгелзе-даа, баштайгы хунерден эгел-зөш эвес чуктерин сөөт-көн. Тожу районун туудат ор-ганизацияларына материал-дарын, кывар-чаар чүүлдерин чедирген.

Күчүдүг «Ангара-45»-тин Александр Чигучекова удурт-кан экипажы Тожу райоңе

ааш-чөм болгаш үлөтүр ба-раанарын чедирип чоруп-кан.

(Бистин корр.)

СЕССИЯ БОЛГАН

Чөм-Хемчик районун тө-вү Чадаанага хоор-ай Совединин организастыг сессиязы болуп эрткен. Ук сессияга хоорай Совединин даргазы турган Виктор Маа-дыевич Себе бодуун эрте-минин азы-биле өскө ажал-чы шилчээни барылаа-лаш, ону ажалдаан хо-ста-лаан.

Районук күөсөкчи коми-тетинин даргазы, Тыва АССР-ниң хаус депутатзы М. Б. Донгак бодуун сана-лынга Чадаана хоорайнын

МЕДЗЗЛЕР

БАШТАЙГЫ ШЫЛГАЛДА

Кызыл хоорайнын 2, 3, 9 дуугар школаларынын тоску класстарынын өрөөникчилер баштайгы шылгалдамы дууза-гаар.

Даргук микрорайонда турар үш-дуугар школанын тоску класстары — шупту 24 ки-жи тыва дилгә диактанын бижээ.

Бо школанын өрөөникчилер тоску класстарда Кат Оор-жак, Тая Точешева, Лепа Радченко болгаш оон-даа өс-көдөр эрткен өөредилге чылыг тергени эки демдектеринг

ДЫШАНЫЛГАНЫЧ ӨРТӨЗ ЧЕЖЕЛ?

Школы оолдар, урууларын үр маанайн чыгыш дымтанымга келген. Оларнын бир ба-рыккаар, дымтаным-саар чери пионер ла-герлеринде болбай. Ды-ка хой уруулар пионер лагерлеринде дымта-нып, адаа ойноп-хог-леп алыксап турары чутажок.

Чайы дымтанымга үезинде пионер лаге-ринде дымтаным-ныч путёвканын өрт-төз чечел? Бо айты-рыгын бистид коррес-пондентивс профани-ледерин республика чөүлелин социал камгалаа кидилинч өргөлдөм М. М. Мон-гушка салган.

— Пионер лагеринде дым-танымнын, путёвка өрттөз бистид республика орту-ма-биле 240 рубль болган. Чижек санаащкынар су-гуар адырга ындай, 240 рубль дээрте 21 хонук дым-танымнын путёвка өрттө-дир. Бистид чүртүвуска бо чылыи өрткөрткөн өскөи урууларнын дымтанымга-га дорт салдары болган. Аш-чем дээр өске-дээ чүт-дирин өрттөз улутканын урууларнын дымтанымга-га организааарынч чыргала-дары база өзү турары чутажок. Чижекдээр, пионер лагерлеринге чыгыс уру-туң бир хүнде чешинч өрт-төз 7 рубль хире. Моон бе-рин алаш көөрге, урууларнын дымтанымга-га организа-аарына чыргалааар хой боор-дур. Аш-чемден ады-да, орун-дөжөк, лагерлерге ажалдаар кидилерини ша-лыны, транспорт холөзин дээр, чыргалааар бар бо-гай.

— Чыгыс путёвканын өрт-төз 240 рубль дээрте хой-артти хой-адыс-дээр ол кире акша-дээр бар деп бе-се. — Ол дээрте путёвканын нинти өрттөз-дир. Оң күлө 20 хуууи ада-и өрттөз. Акшаже шилдер болза, 48 рубль-дир. 21 хонук иштинде уруу-дарын пионер лагеринде дымтаным адын дээр чте төдөп болбас деп...

— Оскү уруулар, хой уруу-ларым өрт-бүлөдөр база бар богай...

— Пионер лагерлеринде урууларнын дымтанымга-га организааарына ам-дээ 1 миллион 261 муң рубль чеш-пес. Ол акша-биле дузалаар дугайында дилетни РСФСР-нин Министрлер Чөүлелини киригген бис. Дузалаар боор азаан. Куралаардан бээр дээр, бир эвес ол акша-ны алар болзувуса, ону күлө өскүс урууларын, хой урууларын өрт-бүлөдөр киригген урууларын пионер лаге-ринде дымтанымга-га ула-ндырар апаар бис. Пионер лагерлерин ады-агы хейир-дерлиг богай. Станционар лагерлер, күш-ажыл лаге-рин, школа чанымла лаге-рин, күлө хүндүс хейи дым-таным лагерлер дээр, он-дээ кыйа. Оларнын бүгү хейирлерин организааарынч аргадарын ажалдаар ужу-рут бис. Урууларын дым-танымга-га организааары-га чер-дөөр өрттөз-дир. Адыс өскө-дээ организа-аары киригип, боттарынч акша-хөргөдүн киригип чүр-дүг. Ынчалда-дээ карылагын, акша-хөргөдү чок бис дээр, совхозтар, буурудге чер-дөр ындаа-ла улут деткине бербей турар. Бистид уруу-ларынчы дээр-ле бистид кидир үеис, бистид солур өвүн ора саталыс-тыр. Оларын кидилдизинге, дөдөдизинге херек акша-хөргөдүн харамынс, ду-залааар арга бар болза, ду-залааар херек.

ТЫПСЫР БОЛЗА...

Тывага спортту хөжүдөр-тинге боттарынч үтүн кир-ген спортчуларга, тренерлерге хуялдуг аттарын тыспы тур-ар апаарын орунчут-дур. Адыс өскө-дээ улут оларга дөмб болуксары хоо-чу спортчулар хой богай. Ындыларга тыва спортун хоочуку Николай Баазаович Кувөздин, Сүүр-оол Хургуде-ович Ондар, Херел-оол Дажи-Намчалович Ооржак дээр өскө-дээ хамдаржыр. Хуялдуг «Тыпсыр» дээр-ле спортчуну, тренерин хей-адын чоо арганын көдүргө-лөр ол-дур. Ол аттарын тыспыра назы-хара хулаын, хойбейи чешип күөрн манат турбай. адыс-дээ кидилдер тыспыр болза, олар ажал-жынгне ды-ка тура-сокутук болур ийик.

Спортту пропагандаа тур-ар испекбил журналисттерин, олоон, теледизинерин ажаллааарын база ултас болза эки.

Лада МОНГУЛ-ООЛ
Студент.

ХАРЫЛЗАЖЫЛГА ЧЕРЛЕ ХЕРЕК

Удуртукчулар болгаш сту-денттер сургуулар, Баш-тайгылары— партияны Чөөн-Хемчик райкомунун, рай-күүскомуну база республика-нын чамлык министерство-ларын, ведомстволарын тө-дөөкчилери, а ийгилиери — Кызылдын алгы-агы дээрли болгаш ортума өрөдиге черелерин келтирип аны-ктар. Чыгыс өскө-дээ ду-залааарга ындаа партия рес-комунун Политиктин чыры-дышкын бажыныга Чөөн-Хемчик чүртүг кидилер чыг-лып келген. Адаа совхозтар удуртукчулары, колхоз дарга-зы болгаш школа директор-лары база киришкен. Уж ужуражылганын кол сорулга-зы чыгыс: ажит-ажит чок, ажит чутаа килыры. Кол ут-казы — кадрлар айтырым, оларнын белеткели.

Бо ужуражылга үезинде эрги схема база ажалдаа-ган. Ажит чутаа дораан өгө-лөзөн. Ону эрттиреринин ба-за санаал-оал солчулганын шакын кызыгааралп калган.

Эрги-ле өөрини калгачыс чачыл дөвүр чыгылаар баштай райкүском даргазы Макал Донгактин районун социал-экономикага байла-ныга хамдаржылга келткен диниана. Ол эч-түр, анык кидилер соңураа-дээ ча-дас. Ынчалда-дээ ужура-жылганын айтырым-харын хейир-дир кидилер эрттирген, ол аразында ону чутаалап, та-йылбилдир турга турган.

Оон калгача Кызылда өө-рөдиге черелерин амыг бай-далым, мыда корум-чүтүмүн кидилемиз. Чөөн-Хемчик чүртүг аныктарын амыг үеде калчар өөрини турарын, эртем бирүзүн оларнын канчаар шигилдир ап келге-ринин дугайында хамы аны-лап, оода чадалаа, кыска кынылап келеткеде шүт болбаан. А чүтге кай өө-лөткө чешине, наш кижя өөрини турарынч дүтүмүн чыгаайлаа адын. Бил-тээ, анык кидилер бисе чутаа кылды дээр болган. Чүт-түкчүлөр ону өрттөз болза эки турган-дыр.

Бо ужуражылганын бир кол айтыры — кадрлар ду-гайи, техниктиг билгилтиг ты-за үр апарган министрство-лар, ведомстволар төдөөкчи-лер, совхозтар удуртукчула-ры ордулар ийик. Техниктиг билгилтиг кадрлар белеткели чогуна олар хойга алыр, олар эгелээр турган. Ам кан-чал, эртен уеи эгидип алыр эвес, чаа удуртукчулар, чаа аныктар чаа-биле чүрт-таар, ажалдаар, өөрини апаар. Бөксөр чутаалаага, рынок экономиказын шил-чигенин берг үезинде ажал-даа база дээр-саарыла кы-ды өөрини, чыгыгары ыш-кажыл.

Ужуражылга санаал-оал солчупкан улут-таа, анык-дээ кидилер өөрдөлгөсүн ара калтар эч-өөрүм, корум-чү-түм үрээр, арагалар чорук-тарын, студент болгаш сүр-гүл аныктарын ам-дээ со-ниал камгалаа чотун база өскө-дээ амырларын айты-рыларын көдүрүп, ону шиги-тирээрини оруктарын чу-

дээ, президиумга-дээ Чөөн-Хемчик райондан депшөөш, ийишылдаа ажалда-ла ба-за үр апарган министрство-лар, ведомстволар төдөөкчи-лер, совхозтар удуртукчула-ры ордулар ийик. Техниктиг билгилтиг кадрлар белеткели чогуна олар хойга алыр, олар эгелээр турган. Ам кан-чал, эртен уеи эгидип алыр эвес, чаа удуртукчулар, чаа аныктар чаа-биле чүрт-таар, ажалдаар, өөрини апаар. Бөксөр чутаалаага, рынок экономиказын шил-чигенин берг үезинде ажал-даа база дээр-саарыла кы-ды өөрини, чыгыгары ыш-кажыл.

Ужуражылга санаал-оал солчупкан улут-таа, анык-дээ кидилер өөрдөлгөсүн ара калтар эч-өөрүм, корум-чү-түм үрээр, арагалар чорук-тарын, студент болгаш сүр-гүл аныктарын ам-дээ со-ниал камгалаа чотун база өскө-дээ амырларын айты-рыларын көдүрүп, ону шиги-тирээрини оруктарын чу-

гаалап, боттарынч дүвүр, санысмыралп чутаалап тур-ган. Ынчалыг республиканын башкылар билин белдир ни-ститудуун директору М. В. Борбай-оол, калкы камгалаа министртин оралакчыы О. Х. Ондар, ресспотребсоюзун дар-газы Х. Д. Монгуш, Тыва АССР-ин Министрлер Чөү-лелинч Херектер эгелечини Ш. Д. Куулар, авторук тех-никуунун сургуула Азияна Ооржак, эчип унчилешини сургуулу Оксана Ондар бол-гаш өскөдөрүн-дээ болза-ды-рыга чыгыгарын бүрүн кат-тышкан.

Ийи тала чамлык айтыры-ларын чутаалап, дугуржуп алган. Студенттерин 15 ки-жи составыг чөүлелин тур-гускан. Бо чылд техниктиг өөрдиге черелеринч район-дан 10 кижини атыктар. Сес-сиялар дооступ турар үеде аныктарын тускай автобу-биле Чаданга чедирин тур-рар сорулга-биле район АТБ-зи Кызылдан бир автобусу 72 муң рубль-биле салып а-

ган. Чаданга хоорайын бан-кызында агар салып ажиткан. Олче акша-төгөркти ада-и-лер, албан черлери, организа-циялар болгаш буурудге коллективтери кирир. Адаа чыгыган акша-биле өскүс болгаш өрт-бүлелг студент-лерге, сургууларга дуза көр-гүзөр. А аныктар чыгы үе-де төдөөн суураарыга челе бергеш, кидил-бир ажалга, ындаа мал чешини белет-келине киришкен турарын удуртукчулар негези. Рынок экономиказын үезинде ак-шаны боттары ажалдаа алыр апаарын аныкчарга олар утааткан.

Амыг үеини, амыг амыд-радын негеш берени чутаа ындаа дооступкан. Олар ону моон соңура-дээ ажалдаа-ры болгаш дугуржупкан. Удур-дээр харылажылга чере керетин ол ужуражылга көргөсүн.

Шангыр-оол ДОРЖУ.
ЧУРУКТА: ужуражылга үе-зинде.

Ондар ОХЕМЧИКТИН ФО-ТОЗУ.

ЧАГЫГ СӨЗҮН БЕРБИШААН

Сөөлү үеде республиканын чамлык райондарын удур-тукчулары, ажал-агыларын төдөөлери Кызылда өөрини турар дээр болгаш ортума өөрдиге черелеринч студенттер болгаш сургуулар, бисе ужуражылганы кылдып турар апааран. Бир талазын-да, студенттерге болгаш сур-гууларга бо ужуражылгаар өөрүчүг-дээ, оларнын моон ындаа өөрдиге негезинге бол-гаш амдаржылга моральдыг илгин болгаш практиктиг ду-заны чедирин турар.

Бо амдаржылга эки эге-лешинин Сүт-Хөл районун ажалды чоңу, күш-ажылчы коллективтер болгаш партия райком база райкүском үеи негелешинге дүштүр илди үндүрген. Улаанаада ол-ла районун чижэи ботта-рыга херек кырында шиги-тээр.

дир, Чөөн-Хемчик районун төдөөлери Кызылда өөрини турар ажал-төдөгө, чыгыс кидилер чүртүгүлгө ужура-жылга, дузалаанын көргөскө-лөр.

Эртен негелдеа РСФСР-ин Компартиянын республи-лика комитетинин Политиктин чыдышкын бажыныга Чөөн районун удуртукчула-ры, ажал-агыларынч дирек-торлары болгаш оон-дээ өскө харысалагыш эштер Кызыл-да өөрини турар студенттер болгаш сургуулар-биле ужу-ражылганы эрттирген.

Баштайгы хүнде районун совхозтарынын чорутканы ээтин, аш-чешин өскө-дээ хейирлерин студенттерге болгаш сургууларга, оларнын аразында чаа өрт-бүлө туткан аныктарга хейи-биле саткан. Садгылжылга мурунда сту-

денттерге болгаш сургуула-дарга акшаны улаан. Буаң болгаш чарты өскүс киди-лерге, өрт-бүлелг улуска бе-дикир көрдүгө акша дуза-ламчыи берген.

Студенттерге болгаш сур-гууларга алаааащкынын ийги хүндөс ужуражылгы-нын РСФСР-ин Компар-тиянын Чөөн райкомунун бир секретары А. С. Дем-бирел ажиткан. Чүрт бөдүмү-биле рынок харылааарыне илгин турар бо үеде социал-экономикага айтырларын шигитирээр берге. Ынча-гаш районун деискеэрине турар чүртүктүлгөрдан аны-гыда, Кызылда болгаш өскө-дээ хоорайларда өөрини тур-рар студенттерге болгаш сургууларга улут кичээт-төи улаандырбас болза, анык-өскөи өөрдип-кидилерини

болгаш району кадр айты-рыш шигитирээр нарын байлааа турар дээрли ол айткан. Мындаа ужуражыл-гаар студенттерини болгаш сургууларын өөрдигеизин бажыларынга, корум-чүтүм-нү экиндилерге, сөөлдөс ба-рын ажал-агыларын тускай эртемчилер-биле чечте-дээрине улут илгитип болур деп чутаагында илер-гейдин болгаш аныктарга бедик сатгала-чүртүмүт, эки өөрдигеизин болурун чааган.

Ужуражылгыга Чөөн райкүскомунун даргазы А. С. Куулар, ажал-агыларынч директорлары, буурудгелер удуртукчулары болгаш өскө-дээ төдөөлөр, башкылар, хоо-чунар өск алыш, эки өө-рини алган, чер-чүртүгн кел-геш, талептин ажалдаарын студенттерге, сургууларга

кыгырган. Тыва АССР-ин Министрлер Чөүлелинч Даргазынч оралакчыы В. В. Солдун өөржүлөрүнч ужуражылгы-кыныга киришкен, сөс ап, чүтө чутаалаш, айткыргалаа тодаргай харыларын берген.

Түнүшине Чөөнүн бот-тышкын артистеринин тур-гусканы каттышкан концертин чыгыларын улут соңуурга-биле көргөн.

Бо үстүнде айтыгган үш районун төдөөлөрүнч бот-тарын Кызылда өөрини турар студенттери болгаш сургуулар-биле эрттирген ужуражылгалары даа ажит-тыг болган дээр билдирген. Мындаа ужуражылгалар моон сонгаар чыгыгарын апаар.

Виктор КАРА-САЛ.

Кижы бүрүзү билип алзын

ТӨТЧЕГЛЭЭРИН БОЛДУРБАС

Тыванын экономикаг хөг-жүдөзүн арга-арыг көсүк чери ээлс турар. Арга ту-дуг материалдарын берип ту-рарында анылаа, ол эм үнүштерин болгаш чем про-дуктуларын база элбэ-биле берип турар. Кидилер ону шаг-шааңдан бээр боттары-нын хөгжөдөзүн ажалдаа келген. Ынчалда-дээ сөөлү үеде аргадан эм үнүштер чыыр, мыла үнүп турар чен-дик чем продуктуларын чыо кооперативтер болгаш хуи кидилер көдүргөн. Оон-биле холбаштыр ийи ажал-агы организааи болдуз кураа-ырларынч ажилгын ийлеп, башкаар аргазы чок апааран.

Арга деискеэр болгаш оон байлаа чөмөйенин дээ элбк мынак сөтүндөрү, олар кыл-ды-кызыга болгаш төмчү чок эвес богай. Арга деис-кеэрине ажал-агынын утаа-сарындаа чогуздар негеттиг ийил келген. Ынчанга чүтө тулут материалдарын эвес, а аргад бар бүгү байлаагы бо-дочалдыг ажалдаар херек.

Бар курааыларын камга-лаа калгалаар болгаш элбк-иштер, арганын эм үнүштерин, чем продуктуларынч белеткелини төмөлдөс өй-лөп, чүртүмүдүр база оларын ажалдаарынч контролон

күштөдир сорулга-биле Тыва АССР-ин Министрлер Чөүлели 1991 чылдын ап-рель 12-де «Тыва АССР-ин деискеэрине эм үнүштер, кат-мөгү, тоорук белеткеэрин чүдүмчүлүг дугайында» ду-маары 120 доттаалды хулаң алган. Ол дугаар РСФСР-ин болгаш ССРЭ-нин Министрлерин кыр бижиттинген а ол ыкшаа «Тыва АССР-ин ховар болгаш чилин бар чорур үнүштер» деп номаз кирген үнүштерден эм белет-кеэрн чоруткан.

Бо ажалды чорутар ужу-рут организааарынч санын-да «Фармация», арга-ыш, а-нык ажал-агы катты-жышкынынын, республи-канын хөгжөдөзүн нинти-лешини буурудгелери кирип турар. Аргадан эм үнүш, чем продуктуларын белеткеэр кү-зөдиг кидилер ол бууруд-гелер-биле керээ чаргаш, про-дуктанын оларга дугуржуга өрттө-биле алааар. Арга ки-лде тускай билетиг болуру элбк. Устүнде алаагыган организааарынч бууруд-гелеринде ажалдаа коопе-ративтерин дээ, хуи кидилерин дээ эм үнүштер, чем про-дуктуларын белеткеэрин хован.

1988 чылдын август 24-те Тыва АССР-ин Министрлер Чөүлели дугаары 130 док-

таалы-биле хамаатыларынч хуула куш-ажыл чорудула-зынга эм үнүштер мырнын болгаш оларын сайгарын кириштирин турган болза, ам ону күш чок болдулар. Кооперативтерге болгаш ха-маатыларга арга-арыгдан эм үнүштер болгаш чем про-дуктуларын белеткеэр патен-тирин райкүскомун бербес, мурунда берип каан турган патенттерин күш чок болду-рар.

Улус депутаттарынын рай-он Советтеринин күскомуну белеткеэрин буурудгелер-биле кады арганын чем про-дуктуларын болгаш эм чиг-элин сазар магазиннерин ажи-зар.

Эм үнүштер болгаш арга-нын чем продуктуларын белет-кеэрини контролон күштө-дөрүн райкүскомдарга. Тыванын арганын деискеэр-буурудге каттыжышкы-нына Тыва АССР-ин Нинти-кы херектер министерство-зунга дээскаан.

Альберт БАРААН.

Тыванын арга-арыг ажал-агы деискеэр-буурудге кат-тыжышкынына арганын ку-руне контролон болгаш камгалаанын кидис началь-ныи.

Телевилепди чугаалажып тур бис

АЖЫЛГА ӨӨРЕДИР Д Э Э Ш

Тыва АССР-ин уаус өө-редигенин 1991-2005 чы-ларда кол улаанышкыны-рынга хамдаржыр Тыва-нын хоочун башкылары В. Кы-зыл-оолдун, А. Даржаанын чүдүлдерин улут соңуурга-биле номчут таныжыл, олар-ны саналдарын деткип, бо-домуң болзааларын иле-дир деп шигитирелим.

Бөгүн болза, XXI чүс чылдын ажилын кадрларын белеткеп турар бис деп чугаалап бо-лур. Школада өөрини турар оолдар, уруулар бис үеде чүрттаар, ажалдаар болбай. Келер үеини бек негелеш-тиг ажилын кадрларын белеткеэр бо хүндөдиг эгел-ээр. Оон үндөзүн ам са-лыр болза эки. Буурудге-нин чаа харылааарыне шил-чип, арат болгаш тараа-чин ажал-агы база коллек-тивтиг ажал-агыларын тур-гузуу, турарыне кадрлар бе-леткелине бир яны коорун бистид албайт бээр. Ынча-гаш школарга күш-ажылга болгаш ажилды мергежил-дөсө дөдөкчилерин өө-дө-рини шактарын көвүд-дир үе келген. Ажилынч мергежилдөөгө уруулар, оол-дарын өөдөдирине, совхоз-тарын, колхозтарын тускай

эртемчилерин, бедик мерге-жилдиг ажилын кадрларын хаара тулап болур. Оон-би-ле черелештир школарга дузалаа ажал-агыларын, бу-урудге мастерскаларын, ажалда херек. Ол ажал-агылар улут эвес, өөрини-чилер адаа ажалдаа тур-ган, ажилынч мергежилдер-ин шигиштиг алырынга хер-ек дериг-херекселер, тех-ника айма-биле дериттинген турар ужурут.

Амыг үеде өөреникчи оол-дар, уруулар амыдыраче мергежлэ чок үнүп, школа соонда, бир эвес кидил-бир өөрдиге черинче кирип шыдаас болза, ажалда-рынга, амыдыраарыга бер-гележи турарлар. Бир эвес школага оларын ажилынч мергежилге өөрдип каар болза, оларга чик болур ийик.

Школарга өөрдиге прогарамазынга күш-ажыл-чы, профессионал белетке-чигиңи сатып салыр өск кел-ген. Ынчанга бо айтыр-тын чоккуга үеде өөрини көв-ү чугула деп болзадыг мен.

Алексей БОЛГУМ ООЛ.
Каа-Хем район.

ЧАРЛАЛДАР БЮРОЗУ

телевидение

МАП 30
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

6.30 — «Эртен» 9.00 — ИХМ-ини медээлери. 9.20 Футбол. Европа чемпионнаа, ССРЭ-нин болгаш Кирини шигилек командалары, 2-ти оюн. 10.10 «Чемпионнар-биле кады», 10.25 «Садгынчигаш». Мульти-фильм. 10.35 «Гайдарын партизан коппа-биле». Теле-фильм. 11.00 Уруулар шагы (англи дил кичээли). 12.00 ТМА. 12.15—13.55 Футбол. Европа чемпионнарынч кубо-гу. Франция — Югославия. 15.15 «Иван». Уран-чечен теле-фильм. 16.25 — «Сонурга-ктар ораны». «Бистид» ажитке-ринис дилстер. 16.40 «Адам, адам болгаш мен». 17.10 «Ро-коко». 17.30 «...16 харлап өрү». 18.15 Бүгү-российн «Российн үнери» телеко-курстун дээрли «Резит» трионун күссөдөс. 18.30 ТМА. 18.45 «Фантазия». Теле-фильм. 19.05 Мультифильм. 19.30. Комперт. 20.00 «Ким ким?» РСФСР-ини Президентинге калды-заттарын таныштыр тур бис. 21.00 «Чө». 21.45 ИХМ-ини медээлери. 22.00 «Эфирче хөгүм». 00.00—01.50 «Пис, темлектин адаа-биле». Часпа-да (00.45) — «Меридиан».

ИНИТИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 Эртеңиң сула шимчөө-кни. 8.15 «Практикадан тава-рылга» деп документалдыг фильмин баштайгы үлүрүл-гези. 8.00 Н. Чепрага мрлар.

9.05 Урууларга фильм. «Кыр-ган мастерин чыгы». 3-кү серия. 10.10 Б. Тумаян-нын киржилгис-биле концерт. 10.50 «Айын арты талазы». Мультифильм. 11.00 «Талаада хуура». 11.30—13.30 — Россия-нын ТВ программы.

11.30 «Совершено секрет» соңуңун ажалдышкыны. 13.00 Александр Солженицын та сес. 13.30—14.05 «Тонг» Май үр-ле чүртта. Бирги дамчыдыла.

16.30 Теннис. Францинын ажитк чемпионнаа. 17.00 — 19.00 Россиянын ТВ програм-мы. 17.00 Уран-чечен публицисттик программа.

КЫЗЫЛДАН

18.05 Урууларга фильм. 18.15 Турарын №1 школа-нын өөреникчилер-биле ужу ражышкын. 18.45 «Далаа денелерин 1600 метр бедик-тен». Кино-путука. 19.00 «Экзил». 19.45 Метелдер.

МОСКВАДАН

20.00 Дымнаадылар. 20.15 «Тамчыктыг удур, чытар!» 20.30 Телефильм. «Хайгыл чынып блоквозу». 21.00 «Чө». 21.45—23.45 — Россиянын ТВ программаны. 21.45 «Канды чүртта чор сем. Россия». Документалдыг фильм. 23.00 «Дымнаадылар». 23.15 Шел-мүзка. 23.45—00.50 — ССРЭ-нин Дээди Советиниң сессия ыныла.

УШКУ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

18.05 Айтырым демээ В. Поляр. «Чугаа». 18.45 «Республика» вогаалыкын кат-тыжышкынын күссөдөс. 19.00 — 20.00 Музыкалыг теле-бөмөмөт.

ӨӨРЕНИРИН КҮЗЭЭННЕРГЕ

ССРЭ-нин Иштики херектер министерствоуун дээрли бол-гаш ортума өөрдиге черле-диге курсантыларын хүлүн адыр чыдалган Тыва АССР-ин Иштики херектер мини-стерствоу чарлап турар. Дээди школарга өөдөдирини куузаасы 5 чыл, ортума школарга — 2 чыл. Тыва АССР-ин иштики херектер организааары ажалдаар дээрли болгаш ортума эртемниг спе-циалистерин ол школарга бе-летээр. Совет Армияга херек кырында шериг албанын эрт-тирген болгаш кадыкшыл шериг албаныга тааржыр эр хамаатыларын школарга хүлүн алыр.

Школарга кирерин кү-зээннер орус дылга, литера-турага (сөмөнине), ССРЭ төөгүзүнө аас-биле кирерини шигалааларын, а дээрли школарга кирерин күзээн-нер — Совет куруне болгаш хоолу үндөшперини тала-ны-биле үшкү шыгалдаан дузалаар.

Школарга өөдөдирини кү-зээннер бо чылдыг июнь 15-ке чедир ИХМ-ини кадрлар кидилгине азы миллионинч район кидилстеринге келер. Эккээр документалери: ка-

дыкшылдыг дугайында эмчи шимылдаа, аттестат азы диплом, шериг билеи, сөөл-гү ажалда азы өөрини тур-рар черинде характеристика, албай эрттир турган шериг кескилге характеристиканы-даа эккел болур. 3×4 тем-чээдиг 4 фото-турдукар бол-ган 9×12 — темчээдиг бир фото-чүркү, күш-ажыл депте-рини холдаан.

Кирерини шигалааларын дужаар кылдыр хүлүн алган-нар өөрдиге черлеринге чед-дир орук шүдөлини алыр. Коңкурсту эртен кандидат-тарын өөдөдир кылдыр хүлүн алыр, талас чөмөненде, хей болгаш нинти турттар чө-биле хандырар. Адаа 80 рубль темчээдиг стипендияны бээр.

Ом